

<http://dx.doi.org/10.16926/em.2024.19.06>

Binxing LIN

<https://orcid.org/0009-0001-5516-9837>

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

e-mail: binxinglin@gmail.com

Struktura edukacji w zakresie europejskiej sztuki wokalne *bel canto* we współczesnych Chinach

---

Jak cytować [how to cite]: B. Lin, *Struktura edukacji w zakresie europejskiej sztuki wokalne *bel canto* we współczesnych Chinach*, „Edukacja Muzyczna” 2024, t. 19, s. 137–161, <http://dx.doi.org/10.16926/em.2024.19.06>.

Streszczenie

Początki nauczania zachodniej sztuki wokalne *bel canto* w Chinach datuje się na lata 30. XX wieku. W ciągu niemal stulecia *bel canto* zakorzeniło się w kulturze muzycznej Państwa Środka. Śpiew *bel canto* nie jest jednak dominującym nurtem w edukacji wokalne *bel canto* Chin, albowiem Chińczycy pieczołowicie kultywują tradycje śpiewu występujące tutaj w wielorakiej postaci, nacechowane niezwykle różnorodnością i charakterystyką wielu grup etnicznych. Pomimo trudności w przyswajaniu i zrozumieniu stylu muzyki Zachodu, szkolnictwo w dziedzinie śpiewu *bel canto* rozwija się w Chinach dynamicznie, co świadczy o fascynacji zarówno technikami, jak i stylem śpiewu *bel canto*. Na światowych scenach pojawia się coraz więcej znakomicie wykształconych artystów – śpiewaków chińskich, którzy stosunkowo często doskonalą swoje umiejętności, kształcąc się w Europie i USA. Najwybitniejsi równie często powracają do Chin, aby przekazywać swoją wiedzę i doświadczenie nowym generacjom.

Artykuł niniejszy jest próbą syntetycznego opisu struktury edukacji w dziedzinie wokalistyki, która w Chinach powszechnie utożsamiana jest z „zachodnią” techniką śpiewu oraz z repertuarem operowym określanym wspólnym mianem *bel canto*. W artykule przedstawiono charakterystykę edukacji w wybranych uczelniach chińskich, w aspektach sposobu oraz programu nauczania

---

Data zgłoszenia: 18.11.2024

Data wysłania/zwrotu recenzji 1: 25.11.2024/30.11.2024

Data wysłania/zwrotu recenzji 2: 25.11.2024/5.12.2024

Data akceptacji: 15.12.2024

śpiewu *bel canto*, wymiaru godzin, głównych celów edukacji oraz zasad weryfikacji efektów kształcenia. Podano także informacje o używanych w szkolnictwie wokalnym zbiorach nut i podręcznikach oraz o wybitnych pedagogach śpiewu.

Słowa kluczowe: edukacja wokalna, wokalistyka, chińskie uniwersytety, *bel canto*, programy nauczania.

Wstęp

W 1927 roku w Chinach utworzono Szanghajską Narodową Wyższą Szkołę Muzyczną (obecnie Shanghai Conservatory of Music), a tym samym sztuka wokalna *bel canto* pojawiła się jako przedmiot nauczania w szkolnictwie chińskim¹. Od tego roku nauczanie śpiewu w zakresie wokalistyki klasycznej *bel canto* rozwija się na uczelniach chińskich nieustannie, a jego efekty przynoszą trwałe zmiany w kulturze muzycznej tego kraju. Należy zaznaczyć, że w Chinach przez wiele lat kształcenie wokalne oznaczało edukację w zakresie tradycyjnej chińskiej muzyki, która odznacza się wielką różnorodnością i bogactwem wynikającym z wielowiekowej tradycji kulturowej Państwa Środka. Współcześnie w programach uczelni chińskich występuje zawsze charakterystyczne rozróżnienie – na śpiew tradycyjny oraz śpiew *bel canto*. Przedmiotem szczególnej uwagi w Chinach jest podtrzymywanie tradycji, dlatego nauczanie śpiewu tradycyjnego dotyczy ogromnej większości uczelni wyższych. Jednak ogólnościatowe tendencje rozwojowe, a zwłaszcza globalizacja kultury, jasno wskazały, że potrzebą współczesności jest coraz większa asymilacja wzorców i dorobku kultury zachodniej w tworzeniu dzisiejszego oblicza kulturowego Chin. Proces ten dotyczy wszystkich dziedzin kultury, w tym również dyscypliny wokalistyki.

1. Struktura edukacji w dziedzinie europejskiej sztuki wokalnej *bel canto* w Chinach

Kształcenie w zakresie wokalistyki *bel canto* odbywa się w Chinach w trzech typach szkół. Są to:

1. konserwatoria muzyczne (odpowiednik polskich akademii muzycznych) oraz gimnazja stowarzyszone z konserwatoriami muzycznymi²;
2. uniwersytety ogólnokształcące oraz uniwersytety normalne (Normal Universities);
3. uniwersytety sztuki (Universities of Arts).

¹ 李炜, 美声唱法在当代中国发展概论, 中国纺织出版社, 北京 2019; [Lǐ Wěi, Měishēng chàngfǎ zài dāngdài Zhōngguó fāzhǎn gàilùn, Zhōngguó Fǎngzhī Chūbǎnshè, Běijīng 2019].

² 余丹红, 音乐教育年鉴, 上海音乐学院出版社, 上海 2017; [Yú Dānhóng, Yīnyuè jiàoyù niánjiàn, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎnshè, Shànghǎi 2017].

1.1. Konserwatoria muzyczne

W Chinach istnieje 11 konserwatoriów muzycznych – jak pokazano w tabeli 1. Centralne Konserwatorium Muzyczne w Pekinie (Central Conservatory of Music CCOM), Chińskie Konserwatorium Muzyczne w Pekinie (China Conservatory of Music CCM) oraz Szanghajskie Konserwatorium Muzyczne (Shanghai Conservatory of Music SHCM) znajdują się na prestiżowej liście Double First-Class colleges jako trzy najlepsze uczelnie muzyczne w Chinach³. Status Double First-Class jest rodzajem wyróżnienia przyznawanego uczelniom wyższym przez Ministerstwo Edukacji w uznaniu wysokich standardów nauczania i funkcjonowania.

Tabela 1. Wykaz konserwatoriów muzycznych w Chinach

Rok powstania uczelni	Siedziba	Nazwa konserwatorium
1927	Shanghai	Shanghai Conservatory of Music
1949	Beijing	Central Conservatory of Music
1964	Beijing	China Conservatory of Music
1938	Shenyang	Shenyang Conservatory of Music
1949	Xi' an	Xi' an Conservatory of Music
1939	Chengdu	Sichuan Conservatory of Music
1953	Wuhan	Wuhan Conservatory of Music
1957	Guangzhou	Xinghai Conservatory of Music
1958	Tianjin	Tianjin Conservatory of Music
2016	Harbin	Harbin Conservatory of Music
2016	Hangzhou	Zhejiang Conservatory of Music

Źródło: Opracowanie własne.

Konserwatoria w Chinach oferują czteroletni lub pięcioletni program pierwszego stopnia nauki śpiewu *bel canto* (studia licencjackie). Centralne Konserwatorium Muzyczne w Pekinie prowadzi pięcioletnie studia licencjackie na Wydziale Wokalno-Operowym (Voice and Opera Department)⁴. Konserwatorium Muzyczne w Szanghaju prowadzi również pięcioletnie studia licencjackie na Wydziale Wokalno-Operowym (Voice and Opera Department). W Chińskim Konserwatorium Muzycznym w Pekinie nauka *bel canto* odbywa się na Wydziale Sztuki Wokalnej i Opery (Vocal Arts and Opera Department; używana jest także nazwa Chińska Akademia Wokalnej Sztuki Muzycznej – The Chinese Academy of Vocal

³ 中国高等教育, 双一流名单公布, 中国学术期刊电子出版社, 北京 2017, s. 44; [Zhōngguó gāoděng jiàoyù, Shuāng yīliú míngdān gōngbù, Zhōngguó Xuéshù Qīkān Diànzǐ Chūbǎnshè, Běijīng 2017, s. 44].

⁴ Źródło: https://en.ccom.edu.cn/About_Us/Organization/Departments/Voice_and_Opera/Introduction.htm, [stan z 15.07.2024].

Music Arts)⁵. Studia licencjackie trwają tu również 5 lat. Pięcioletnie studia licencjackie prowadzą ponadto Zhejiang Konserwatorium Muzyczne w Hangzhou oraz Konserwatorium Muzyczne w Harbinie. Pozostałe 6 konserwatoriów prowadzi czteroletni tok studiów pierwszego stopnia w specjalizacji *bel canto*⁶. We wszystkich konserwatoriach nauka śpiewu *bel canto* na stopniu magisterskim trwa 3 lata.

GIMNAZJA AFILIOWANE PRZY KONSERWATORIACH MUZYCZNYCH

Omawiając specyfikę nauczania śpiewu na najwyższym poziomie w szkolnictwie chińskim, należy wspomnieć o typie szkół średnich, które stanowią swoistą „kuźnię talentów” dla przyszłych studentów konserwatoriów. Takim typem szkół są gimnazja afiliowane przy konserwatoriach muzycznych. Są to szkoły średnie powstałe w oparciu o uniwersytecki model kształcenia uczniów szczególnie uzdolnionych. Ten typ szkoły zaproponował na początku XX wieku Huang Zi, słynny chiński kompozytor i pedagog muzyczny. W Chinach dotychczas zwykłe gimnazja prowadziły jedynie grupowe zajęcia muzyczne i nie miały indywidualnych zajęć w dziedzinie śpiewu. Huang Zi postulował włączenie do programu nauczania indywidualnego kursu śpiewu *bel canto* prowadzonego przez wykwalifikowanego pedagoga⁷. W 1951 roku powstała Profesjonalna Średnia Szkoła Muzyczna stowarzyszona z Konserwatorium Muzycznym w Szanghaju (Secondary Professional Music School Affiliated to Shanghai Conservatory of Music), pierwsze w Chinach gimnazjum muzyczne, założone przez słynnego chińskiego muzyka He Lutinga (1903–1999)⁸. Było to praktyczne spełnienie idei szkoły talentów, której prekursorem był Huang Zi. Minimalny wiek ucznia umożliwiający mu przyjęcie na kierunek *bel canto* w gimnazjum afiliowanym wynosi 17 lat, a nauka trwa 3 lata. Jeśli chodzi o dalsze losy absolwentów gimnazjów afiliowanych, to – biorąc za przykład Gimnazjum w Szanghaju – po ukończeniu szkoły uczniowie chcący ubiegać się o przyjęcie na studia w Konserwatorium Szanghajskim muszą zdać odpowiedni egzamin zawodowy⁹. W tabeli 2 podaję spis gimnazjów afiliowanych przy konserwatoriach muzycznych w Chinach.

⁵ Źródło: <https://en.ccmusic.edu.cn/ABOUTUS/INTRODUCTION/index.htm>, [stan z 15.07.2024].

⁶ 中国高等教育学生信息网, 中国 2024; [Zhōngguó gāoděng jiàoyù xuéshēng xìnxī wǎng, Zhōngguó 2024].

⁷ 黄自, 中学规程, 孙继南编“中国近代音乐教育史纪年”, 上海音乐学院出版社, 上海 2012; [Huáng Zì, Zhōngxué guīchéng, Sūn Jìnnán biān “Zhōngguó jìndài yīnyuè jiàoyù shǐjì nián”, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎnshè, Shànghǎi 2012].

⁸ 丁善德, 上海音乐学院简史, 上海音乐学院出版, 上海 1987; [Dīng Shàndé, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn jiǎnshǐ, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎn, Shànghǎi 1987].

⁹ 上海音乐学院附属中等音乐学校 2024 年学校招生文件, 上海 2024; [Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Fùshǔ Zhōngděng Yīnyuè Xuéxiào 2024 nián xuéxiào zhāoshēng wénjiàn, Shànghǎi 2024].

Tabela 2. Wykaz gimnazjów chińskich afiliowanych przy konserwatoriach muzycznych

Rok powstania szkoły	Siedziba	Nazwa szkoły
1951	Shanghai	The Music Middle School Affiliated to Shanghai Conservatory of Music
1949	Beijing	Central Conservatory of Music Middle School
1964	Beijing	Middle School Attached to the China Conservatory of Music
1953	Shenyang	Secondary Music School Affiliated to the Shenyang Conservatory of Music
1953	Xi' an	Affiliated Secondary School of Xi' an Conservatory of Music
1954	Chengdu	Affiliated Middle School of Sichuan Conservatory of Music
1954	Wuhan	Affiliated Middle School of Wuhan Conservatory of Music
1957	Guangzhou	Affiliated Middle School of Xinghai Conservatory of Music
1958	Tianjin	Affiliated Middle School of Tianjin Conservatory of Music
2017	Hangzhou	Music Middle School Affiliated to the Zhejiang Conservatory of Music

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Uniwersytety ogólnokształcące oraz uniwersytety pedagogiczne (Normal University)

W systemie edukacji na poziomie uniwersyteckim w Chinach uniwersytety z przymiotnikiem „normalny” to uczelnie kształcące w zakresie specjalizacji pedagogicznej oraz nauk edukacyjnych. W odróżnieniu od nich istnieją w Chinach uniwersytety bez tego przymiotnika w nazwie, czyli publiczne uczelnie państwowe o specjalności ogólnokształcącej (zwane także wszechstronnymi lub ogólnymi). W dzisiejszych realiach nastąpiło ujednolicenie uniwersytetów pod względem programu nauczania oraz zakresu badań naukowych prowadzonych w tych instytucjach, jednak zwyczajowe, utrwalone już nazwy nie zostały zmienione. Należy również wspomnieć, iż w ramach struktury uczelni wyższych w Chinach, które ogólnie noszą nazwę „uniwersytet”, wydziały kształcące w dziedzinie muzyki nazywane są College of Music (w języku polskim oznaczają szkołę muzyczną), natomiast w ramach College of Music pojawiają się departamenty (można przyjąć, iż odpowiadają one wydziałom na polskich uczelniach)¹⁰.

Rozbudowane struktury College of Music w ramach jednego uniwersytetu można porównać pod względem wielkości do samodzielnej jednostki edukacyjnej, w rodzaju akademii muzycznej. Z tego samego względu w stosunku do tej struktury uniwersytetu często używa się także nazwy „szkoła muzyczna” (School of Music).

Kierunki muzyczne oferowane przez uniwersytety ogólnokształcące to muzykologia i wykonawstwo muzyczne. Obydwa kierunki obejmują naukę śpiewu,

¹⁰ Na uczelniach chińskich nie ma struktury „katedra”, która funkcjonuje w ramach uczelni polskich.

przy czym studenci mogą wybierać pomiędzy tradycyjnym śpiewem chińskim a śpiewem europejskim *bel canto*. W Chinach jest 421 uniwersytetów posiadających kierunek muzykologia i 298 uniwersytetów, które oferują kierunek wykonawstwo muzyczne (Music Performance)¹¹. Studia licencjackie w tego typu uczelniach trwają 4 lata, natomiast studia magisterskie 3 lata.

Uniwersytety ogólnokształcące, które posiadają wydziały o specjalizacji muzycznej, istnieją obecnie także w Polsce (10 uczelni uniwersyteckich z wydziałami tego rodzaju, o różnych nazwach)¹². Chińskie uniwersytety ogólnokształcące oraz uniwersytety normalne zasadniczo proponują program nauczania śpiewu *bel canto* odpowiadający polskim uczelniom uniwersyteckim, które na kierunkach muzycznych posiadają przedmiot emisja głosu. Bardziej szczegółowy program w tym zakresie zostanie omówiony w punkcie 2.2.

1.3. Uniwersytety Sztuki oferujące kursy śpiewu *bel canto*

Istnieje sześć głównych uczelni artystycznych w Chinach, znanych również jako sześć Prowincjonalnych Wszechstronnych Szkół Artystycznych (Provincial Comprehensive Art Schools). Są to uczelnie reprezentatywne dla poszczególnych prowincji i oferujące najwyższy poziom nauczania. Do tej grupy należą:

- Jilin University of the Arts (Changchun),
- Nanjing University of the Arts (Nanjing),
- Guangxi University of the Arts (Nanning),
- Yunnan University of the Arts (Kunming),
- Shandong University of the Arts (Jinan),
- Xinjiang University of the Arts (Urumqi).

Do najmłodszych uniwersytetów sztuki w Chinach należy zaliczyć Akademię Sztuki w Anhui (Anhui Academy of Arts, 2019) oraz Uniwersytet Sztuki Mongolii Wewnętrznej (Inner Mongolia Arts University, 1957/2015), a także instytucje prywatne, takie jak Dalian Art College czy Sichuan Institute of Culture and Arts. Tabela 3 zawiera listę ośmiu uniwersytetów artystycznych oferujących kursy śpiewu *bel canto*.

Tabela 3. Wykaz uniwersytetów sztuki w Chinach

Rok powstania	Siedziba	Nazwa
1946	Changchun	Jilin University of Arts
1912	Nanjing	Nanjing University of Arts
1938	Nanning	Guangxi Arts University

¹¹ 中国高等教育学生信息网 2024; [Zhōngguó gāoděng jiàoyù xuéshēng xīnī wǎng 2024]; źródło: <https://gaokao.chsi.com.cn/zyk/zyb/ksyxPage?specId=73383627> [stan z 15.07.2024].

¹² Dymon M., Zi Ye, *Edukacja muzyczna na etapie wyższego szkolnictwa w Polsce i Chinach – propozycja badań komparatystycznych*, „Edukacja – Technika – Informatyka” 2019, vol. 29, nr 3, s. 74–79, DOI: [<https://doi.org/10.15584/eti.2019.3.10>].

Tabela 3. Wykaz uniwersytetów sztuki w Chinach (cd.)

Rok powstania	Siedziba	Nazwa
1959	Kunming	Yunnan Arts University
1958	Jinan	Shandong University of Arts
1958	Urumqi	Xinjiang Arts University
2019	Hefei	Anhui University of Arts
1957	Huhhot	Inner Mongolia Arts University

Źródło: Opracowanie własne.

2. Opis systemu kształcenia w zakresie śpiewu *bel canto* – na wybranych przykładach

Szczegółowy opis systemu kształcenia w zakresie śpiewu *bel canto* w Chinach jest zadaniem trudnym, mamy bowiem do czynienia ze strukturami znajdującymi się ciągle jeszcze w stadium rozwoju, choć wykazującymi duże ambicje. Obecnie powstają liczne szkoły prywatne o profilu artystycznym, w których uczy się śpiewu *bel canto*. Jednak poziom kształcenia w tych placówkach jest trudny do rzetelnej oceny, a programy nauczania bardzo zróżnicowane, dlatego celem niniejszego opisu będą wyłącznie państwowe szkoły wyższe.

2.1. 上海音乐学院, Shanghai Conservatory of Music, SHCM (Szanghajskie Konserwatorium Muzyczne)

CELE I WYMAGANIA KURSU *BEL CANTO*

Celem kształcenia w dziedzinie wokalistyki *bel canto* jest osiągnięcie optymalnych kompetencji zawodowych, czyli znajomości muzyki wokalnejszarówno w aspekcie repertuaru dzieł muzycznych, jak i techniki wokalnejszarówniejsza kształcenie walorów artystycznych w dziedzinie wykonawstwa oraz wszechstronny rozwój studentów, prowadzący do ich artystycznej samodzielności. W ramach kursu student jest zobowiązany zrealizować program, który obejmuje wiedzę ogólnomuzyczną, znajomość różnorodnego repertuaru wokálnego, wykonania utworów w różnych językach i w różnych stylach muzycznych. Wysoki poziom, który reprezentować powinni studenci, ma także na celu rozwój i kultywowanie śpiewu europejskiego *bel canto* w Chinach.

STRUKTURA OGÓLNA KURSU ŚPIEWU *BEL CANTO*

Kursy w ramach specjalizacji *bel canto* na studiach licencjackich trwają pięć lat i obejmują różnorodne przedmioty. Z punktu widzenia kształcenia zawodowego najważniejsze są podstawowe kursy profesjonalne – teoretyczne (historia muzyki chińskiej oraz europejskiej, muzyka tradycyjna chińska, teoria muzyki,

harmonia, polifonia oraz kursy językowe), przede wszystkim jednak kursy praktyczne, wśród których najwięcej czasu poświęca się indywidualnym lekcjom śpiewu, pracy z pianistą-korepetytorem, zajęciom zespołowym w ramach przygotowania przedstawienia operowego oraz zajęciom chóralnym. Lekcje indywidualne śpiewu *bel canto* łącznie w ciągu 5 lat obejmują 360 godzin. Nauka śpiewu odbywa się dwa razy w tygodniu indywidualnie z udziałem pedagoga śpiewu oraz pianisty akompaniatora. Do zajęć obowiązkowych należą indywidualne lekcje z pianistą-korepetytorem, których liczba wynosi 160 godzin rozłożonych na tok studiów pięcioletnich (średnio raz w tygodniu).

Trzyletni program studiów magisterskich zawiera następujące przedmioty: śpiew solistyczny, estetyka muzyki, analiza muzyczna, duety operowe, występy operowe, artystyczna interpretacja dzieł wokalnych, studia włoskich librett operowych, interpretacja pieśni artystycznych i poezji, współczesna muzyka wokalna oraz praktyka wokalna¹³.

VOICE AND OPERA DEPARTMENT (WYDZIAŁ WOKALNO-OPEROWY) – PROGRAM NAUCZANIA ŚPIWU SOLOWEGO *BEL CANTO*

Podstawą szczegółowej prezentacji programu nauczania śpiewu *bel canto* w Szanghajskim Konserwatorium Muzycznym są wywiady ze studentkami przyjętymi w 2023 roku¹⁴. Na poszczególnych latach studiów licencjackich program nauczania przedstawia się następująco:

Na pierwszym oraz drugim roku kształcenia nauka koncentruje się na elementach techniki wokalne oraz na wyrobieniu prawidłowych nawyków w śpiewie. Następnym etapem jest połączenie elementów techniki wokalne z praktyką śpiewania utworów muzycznych. Nauczyciele posługują się ćwiczeniami wokalnymi opartymi na pięciu samogłoskach wykorzystywanych w śpiewie *bel canto*: *a, e, i, o, u*. Na tym etapie kształcenia nauka koncentruje się na treningu średnicy głosu. Repertuar obejmuje utwory o małym stopniu trudności. Wśród proponowanych dzieł znajdują się arie operowe z okresu baroku, m.in. G.F. Haendla: *Ombra mai fu* (Serse), *Laschia, ch'io pianga* (Rinaldo), *Verdi prati* (Alcina) oraz arie W.A. Mozarta i arietty V. Belliniego.

Trzeci rok studiów licencjackich służy kolejnym etapom rozwoju głosu i świadomości wokalne studenta. Zazwyczaj w programie pojawiają się utwory o średnim stopniu trudności technicznej. Zwraca się uwagę na wykształcenie umiejętności wyrażania emocji poprzez śpiew oraz odpowiednią wymowę w języku włoskim.

¹³ 上海音乐学院本科教学手册, 2015 版本科生培养计划, 上海音乐学院官方网站, 2024; [Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn běnkē jiàoxué shǒucè, 2015 bǎn běnkēshēng péiyǎng jìhuà, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn guānfāng wǎngzhàn, 2024].

¹⁴ 张子靖, 李泽正, 上海音乐学院声乐歌剧, 网络访谈, 2024; [Zhāng Zǐjìng, Lǐ Zézhèng, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn shēngyue gējù, wǎngluò fǎngtán, 2024].

Studenci na czwartym oraz piątym roku nauczania samodzielnie dokonują wyboru pomiędzy kursem pieśni artystycznej a kursem operowym. W przypadku wyboru specjalności „pieśń artystyczna” wymagane jest przygotowanie znacznej liczby pieśni, zarówno chińskich, jak i niemieckich oraz francuskich. W przypadku pieśni chińskich obowiązuje technika europejska *bel canto*. Studia wieńczy recital kameralny z fortepianem.

Jeżeli student wybiera specjalność operową, kształci się głównie w wykonawstwie arii operowych. Przedmiotem kształcenia są zagadnienia techniki wokalne *bel canto*, stylistyki muzyki Zachodu, a także poznanie tradycji wykonawczych. Istotną częścią kształcenia jest przygotowanie do prezentacji scenicznej dzieł operowych. Studia kończą się występem w studenckim przedstawieniu operowym. Bardzo istotna w procesie poznania repertuaru wokalnego *bel canto* jest także nauka języków obcych, dlatego od pierwszego roku studiów do pierwszej połowy roku czwartego konserwatorium oferuje kursy języków: włoskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego.

W trakcie studiów magisterskich studenci pobierają w tygodniu dwie lekcje śpiewu solowego. Program magisterski kładzie nacisk na praktyczne doświadczenie artystyczne, wymagając od studentów zaangażowania w różne działania, takie jak: festiwale muzyczne, festiwale sztuki, koncerty, produkcje operowe, praktyka nauczycielska, nauczanie i stosowanie technik muzycznych.

SPOSÓB EWALUACJI WYNIKÓW NAUCZANIA

Konserwatorium Muzyczne w Szanghaju co miesiąc organizuje koncert *bel canto*. Wszyscy studenci obowiązkowo uczestniczą w dwóch koncertach szkolnych, w każdym roku akademickim. Studenci pierwszego i drugiego roku są zobowiązani do przystąpienia do egzaminu w połowie i na końcu roku akademickiego, śpiewając odpowiednio jeden utwór chiński i jeden zagraniczny. Studenci trzeciego roku mają obowiązek zaśpiewać w połowie oraz na końcu roku akademickiego dwa utwory obce i jeden chiński, a wśród utworów zagranicznych wymagana jest jedna pieśń niemiecka. Studenci czwartego i piątego roku są zobligowani do uczestniczenia w próbach i spektaklach operowych organizowanych przez konserwatorium. Ponadto na końcu okresu kształcenia obowiązkowe jest wykonanie recitalu solowego oraz złożenie pisemnej pracy dyplomowej. W programie koncertu dyplomowego powinny znaleźć się zarówno chińskie dzieła wokalne, jak i dzieła europejskie z różnych epok, pieśni artystyczne oraz arie operowe.

MATERIAŁY NUTOWE UŻYWANE W PROCESIE DYDAKTYCZNYM

Najczęściej wykorzystywanymi materiałami dydaktycznymi w SHCM są następujące zbiory utworów wokalnych:

尚家骧，意大利歌曲集 108 首，人民音乐出版社，北京 2009; [Shàng Jiāxiāng, Yìdàlì gēqǔ jí 108 shǒu, Rénmín Yīnyuè Chūbǎnshè, Běijīng 2009]; (Shang Jia xiang, *108 Italian Songs*, People's Music Publishing House, Beijing 2009).

李维渤编译，72 首意大利古典歌曲字词翻译，中央音乐学院出版社，北京 2007; [Lǐ Wéibó biānyì, 72 shǒu Yìdàlì gǔdiǎn gēqǔ zìcí fānyì, Zhōngyāng Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎnshè, Běijīng 2007]; (Li Weibo, *72 Italian Classical Songs with Word Translation*, Central Conservatory of Music Publishing House, Beijing 2007).

周枫，朱小强，外国歌剧选曲集女高音咏叹调上下册全套，上海音乐出版社上海 2017; [Zhōu Fēng, Zhū Xiǎoqiáng, wàiguó gējù xuǎnqǔ jínǚ gāoyīn yǒngtàndiào shàngxià cè quánào, Shànghǎi Yīnyuè Chūbǎnshè Shànghǎi 2017]; (Zhou Feng, Zhu Xiaoqiang, *Foreign Opera Selection, Complete Set of Soprano Aria*, Shanghai Music Press, Shanghai 2017).

郭茜编著，黄自独唱艺术歌曲集，安徽文艺出版社，安徽 2010; [Guō Qiàn biānzhe, Huáng Zì dúchàng yìshù gēqǔ jí, Ānhuī Wényì Chūbǎnshè, Anhui 2010]; (Guo Qian, *Huang Zi's Art Song Collection*, Anhui Literature and Art Publishing House, Anhui 2010).

俞宜萱，罗西尼多尼采蒂贝利尼艺术歌曲选集，人民音乐出版社，北京 2007; [Yú Yíxuān, Luōxīní Duōnicǎidì Bèilíní yìshù gēqǔ xuǎnjí, Rénmín Yīnyuè Chūbǎnshè, Běijīng 2007]; (Yu Yixuan, *Rossini, Donizetti, Bellini Art Song Collection*, People's Music Publishing House, Beijing 2007).

廖昌永，中国艺术歌曲百年曲集，上海音乐学院出版社，上海 2020; [Liào Chāngyǒng, Zhōngguó yìshù gēqǔ bǎinián qūjí, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎnshè, Shànghǎi 2020]; (Liao Changyong, *A Century of Chinese Art Songs*, Shanghai Conservatory of Music Press, Shanghai 2020).

NAUCZYCIELE ZATRUDNIENI NA WYDZIALE WOKALNO-OPEROWYM

Konserwatorium Muzyczne w Szanghaju zatrudnia obecnie 18 nauczycieli na kierunku wokalnym *bel canto*, 2 instruktorów aktorstwa i po 1 instruktorze ruchu scenicznego oraz dykcji (wymowy). Wśród osiemnastu nauczycieli śpiewu *bel canto* znajdują się wybitne osobowości. Do śpiewaków o międzynarodowej renomie, a zarazem pedagogów śpiewu, w Konserwatorium Szanghajskim należą: obecny rektor SHCM Liao Changyong oraz sopranistka Huan Ying.

Liao Changyong, baryton, w latach 1996–1997 zdobył pierwsze nagrody na trzech prestiżowych konkursach: na Międzynarodowym Konkursie Wokalnym w Tuluzie we Francji, na Światowym Konkursie Wokalnym Plácida Dominga oraz na Międzynarodowym Konkursie Wokalnym im. Królowej Sonii w Norwegii. Liao Changyong – jako pierwszy chiński śpiewak występujący na scenie słynnej Opery Waszyngtońskiej – odniósł sukces w roli hrabiego Luny w operze *Il Trovatore* Ver-

diego, którą wykonał wraz z Domingiem w sezonie 2000/2001, a następnie w roku 2001 zaśpiewał w operze Offenbacha *Opowieści Hoffmanna*. Występował z Placidem Domingiem (Tokio, 1998) oraz z Jose Carrersem (inauguracja Teatru Wielkiego w Szanghaju, 1998). W nowojorskiej Carnegie Hall wystąpił dwukrotnie – w latach 1999 i 2002. W ostatnim czasie poświęcił się występom w operach chińskich oraz propagowaniu artystycznych pieśni chińskich. Jako pedagog wykształcił wiele wybitnych talentów, przyczynił się także do umiędzynarodowienia konserwatorium i postępu badań akademickich.

Huan Ying, sopran koloraturowy, urodziła się w Szanghaju. W 1992 roku zdobyła II miejsce w Międzynarodowym Konkursie Wokalnym w Paryżu. W 1995 roku została wybrana do roli Madame Butterfly w operze Pucciniego *Madame Butterfly*, w reżyserii francuskiego reżysera Frédérica Mitterranda, i z dnia na dzień zyskała sławę. W latach 1998–1999 zaśpiewała partię Du Liniang w światowym tournée słynnego dzieła Tang Xianzu *Peony Pavilion*. W 2005 roku Duńska Opera Narodowa po raz pierwszy zaprosiła Huan Ying do udziału w operze Richarda Straussa *Der Rosenkavalier*.

2.2. 南京师范大学, Nanjing Normal University, NNU (Uniwersytet Normalny w Nanjing)

Nanjing Normal University zlokalizowany jest w starożytnej stolicy sześciu dynastii w historii Chin. Początki uczelni sięgają roku 1902. Nauka w dziedzinie sztuki muzycznej w tej uczelni odbywa się na Wydziale Muzycznym, który oficjalnie nosi nazwę Nanjing Normal University School of Music (Uniwersytecka Szkoła Muzyczna). Wydział ten umiejscowiony jest w kampusie Suiyuan, znanym jako „najpiękniejszy kampus Orientu”.

CELE KSZTAŁCENIA KURSU MUZYKI WOKALNEJ *BEL CANTO*

Celem kształcenia wokalnego na Nanjing Normal University jest przede wszystkim zdobycie praktycznych umiejętności dotyczących prawidłowego wydobywania głosu i metod nauczania śpiewu oraz nabycie kompetencji w zakresie analizy dzieł muzyki wokalnej. W założeniach programowych głównym efektem kształcenia jest kompleksowe przygotowanie przyszłych nauczycieli śpiewu, którzy potencjalnie podejmą pracę zarówno w szkołach średnich, jak i w innych instytucjach.

STRUKTURA KURSU I PROGRAM NAUCZANIA

Przedstawione poniżej szczegółowe omówienie programu nauczania śpiewu *bel canto* na Uniwersytecie Normalnym w Nanjing powstało na podstawie *Programu nauczania muzyki wokalnej na wydziale muzycznym [...]* tego uniwersy-

tetu¹⁵. Program oparty jest na doświadczeniach amerykańskich w dziedzinie nauczania śpiewu na uczelniach pedagogicznych, dlatego można powiedzieć, iż uczelnia realizuje chińsko-amerykański wzorzec akademicki.

Na studiach licencjackich kształcenie wokalne trwa 2 lub 3 lata, zależnie od wybranej specjalności. Nauczanie w zakresie sztuki wokalne *bel canto* prowadzone jest w formie zajęć indywidualnych oraz grupowych. Zajęcia indywidualne przeznaczone są dla studentów, którzy wybierają specjalizację śpiew *bel canto*. Studenci mogą jednak wybrać również specjalność ogólną, wówczas nie mają indywidualnych zajęć wokalnych, lecz grupowe. Na wydziale muzycznym normalnego uniwersytetu w Chinach każdy student uczy się muzyki wokalne oraz gry na fortepianie, a także gry na instrumencie chińskim. Oznacza to, że musi wybrać jeden główny kierunek studiów oraz dwa przedmioty dodatkowe. Jeśli student wybierze specjalizację śpiew *bel canto*, wówczas będzie studiował śpiew indywidualnie, natomiast podstawy gry na fortepianie i grę na instrumencie – grupowo. Grupowy kurs śpiewu *bel canto* trwa 2 lata i jest oferowany tylko na pierwszym i drugim roku studiów, a w każdej grupie jest 3–5 studentów. W przypadku kursów indywidualnych studenci mają indywidualne zajęcia ze śpiewu przez 3 lata. Nauka obejmuje podstawowe elementy techniki wokalne. Ćwiczenia techniczne samodzielnie ustala nauczyciel. W ciągu 3 lat nauki student poznaje i wykonuje około 10–20 utworów, w tym chińskie dzieła *bel canto* oraz europejskie arie operowe i pieśni artystyczne.

Trzyletni program studiów magisterskich jest podzielony na sześć modułów akademickich: kursy ogólne, podstawowe kursy teoretyczne, występy wokalne, wykłady zawodowe, kursy do wyboru i praktyka zawodowa. Moduł wokalny obejmuje trzy główne kursy: śpiew solowy, badania nad sztuką wokalną i praktyka wykonawcza. Kurs śpiewu solowego składa się z dwóch indywidualnych sesji tygodniowo, trwających 45 minut, bez obecności pianisty-korepetytora. Treści kursu skupiają się na wykonawstwie dzieł *bel canto*, obejmujących różne style i epoki.

SPOSOBY EWALUACJI EFEKTÓW NAUCZANIA OCENIANIA I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Ewaluacja efektów kształcenia przedmiotu śpiew *bel canto* odbywa się na podstawie egzaminów przeprowadzanych na koniec każdego semestru. W semestrze studenci śpiewają 1–2 utwory chińskie lub europejskie. W trakcie studiów magisterskich studenci mają obowiązek zaśpiewać 2 recitale solowe – w semestrach trzecim i piątym – trwające nie krócej niż 45 minut. Obowiązkowe jest także przedstawienie i obrona pisemnej pracy dyplomowej.

¹⁵ 音乐学 2023 版, 人才培养方案, 南京师范大学教务处, 2024; [Yīnyuèxué 2023 bǎn, réncái péiyǎng fāng'àn, Nánjīng Shīfàn Dàxué jiàowùchù, 2024].

Wśród materiałów nutowych, które wykorzystuje się w pracy dydaktycznej, znajdują się następujące publikacje:

满玉华, 中国声乐作品选, 春风文艺出版社, 辽宁 1993; [Mǎn Yùhuá, Zhōngguó shēngyuè zuòpǐn xuǎn, Chūnfēng Wényì Chūbǎnshè, Liáoníng 1993]; (Man Yuhua, *Selected Chinese Vocal Works*, Chunfen Literature and Art Publishing House, Liaoning 1993).

莫继刚编, 中国艺术歌曲演唱指南, 上海音乐出版社, 上海 2003; [Mò Jìgāng biān, Zhōngguó yìshù gēqū yǎnchàng zhǐnán, Shànghǎi Yīnyuè Chūbǎnshè, Shànghǎi 2003]; (Mo Jigang, *Guide to the Performance of Chinese Art Songs*, Shanghai Music Publishing House, Shanghai 2003).

周枫主编, 意大利歌曲 108 首, 世界图书出版公司, 北京 1999; [Zhōu Fēng zhǔbiān, Yìdàlì gēqū 108 shǒu, Shìjiè Túshū Chūbǎn Gōngsī, Běijīng 1999]; (Zhou Feng, ed., *Italian songs 108*, World Book Publishing Company, Beijing 1999).

周枫、朱晓强主编, 外国歌剧选曲集: 女高音咏叹调, 上海音乐出版社, 上海 1996; [Zhōu Fēng, Zhū Xiǎoqiáng zhǔbiān, wàiguó gējù xuǎnqūjí: nǚ gāoyīn yǒngtǎndiào, Shànghǎi Yīnyuè Chūbǎnshè, Shànghǎi 1996]; (Zhou Feng and Zhu Xiaoqiang, ed., *Foreign Opera Collection: Aria for Soprano*, Shanghai Music Publishing House, Shanghai 1996).

钱仁康主译注, 布拉姆斯艺术歌曲精选, 上海音乐出版社, 上海 2003; [Qián Rénkāng zhǔyìzhù, Bùlāmǔsī yìshù gēqū jīngxuǎn, Shànghǎi Yīnyuè Chūbǎnshè, Shànghǎi 2003]; (Qian Renkang, ed., *Brahms Art Song Collection*, Shanghai Music Publishing House, Shanghai 2003).

NAUCZYCIELE ŚPIEWU W UNIWERSYTECKIEJ SZKOLE MUZYCZNEJ W NANJING

Na Uniwersytecie Normalnym w Nanjing pracuje ośmiu nauczycieli śpiewu, w tym pięciu nauczycieli śpiewu *bel canto*: Lu Qi, Yan Mintao, Wang Bing, Chen Jie i Shen Jie. Do artystów mogących się poszczycić indywidualnymi sukcesami należy sopranistka Lu Qi oraz baryton Chen Jie.

Lu Qi, sopranistka, obecnie kierująca Wydziałem Muzyki i Dramatu w Nanjing Normal University School of Music. Występuje jako solistka w Operze w Szanghaju oraz w Pekinie. Brała udział w wielu festiwalach oraz prawykonaniach dzieł kompozytorów współczesnych, m.in. Międzynarodowym Festiwalu w Pekinie (2002, 2005, 2010) czy Międzynarodowym Festiwalu w Bambergu (2008). Jest laureatką wielu prestiżowych nagród w konkursach wokalnych w Chinach oraz Japonii.

Chen Jie, baryton, jest laureatem Srebrnego Medalu Międzynarodowego Konkursu Wokalnego Obela Linada we Włoszech. Był zapraszany na koncerty solowe we Włoszech, Stanach Zjednoczonych, Singapurze, Malezji i innych krajach. Jego uczniowie są laureatami licznych nagród w konkursach wokalnych. Chen Jie opublikował podręcznik do nauczania śpiewu, a także monografię naukową i wiele artykułów z dziedziny wokalistyki.

2.3. 山东艺术学院, Shandong University of Arts (Uniwersytet Sztuki w Shandong)

Uniwersytet Sztuki w Shandong, założony w 1958 roku i mieszczący się w historycznym mieście Jinan, jest jedyną instytucją szkolnictwa wyższego tego typu w prowincji Shandong. Nauka śpiewu *bel canto* odbywa się tu na Wydziale Wokalnym (Vocal Department) w ramach School of Music of Shandong University of Arts.

CELE KURSU *BEL CANTO*

Celem nauczania na Wydziale Wokalnym jest wszechstronne, kompleksowe rozwijanie talentów muzycznych mające na względzie umożliwienie studentom kariery w zakresie wykonawstwa wokalnego, nauczania śpiewu i działalności naukowej¹⁶.

STRUKTURA PROGRAMU NAUCZANIA

Nauka śpiewu *bel canto* na Shandong University of Arts obejmuje 4 lata studiów licencjackich oraz 3 lata studiów magisterskich. Program nauczania śpiewu składa się z pięciu głównych modułów realizowanych w pierwszym etapie (studia licencjackie), w ciągu czterech lat.

Moduł kształcenia ogólnego obejmuje kursy ideologiczne, wychowanie fizyczne, kursy języków obcych, wprowadzenie do kultury komputerowej, a także kursy proponowane przez Wydział Nauczania Kursów Publicznych. **Moduł ogólnych przedmiotów muzycznych** składa się z przedmiotów: historia muzyki chińskiej, historia muzyki zachodniej, wprowadzenie do chińskiej muzyki ludowej, teoria muzyki, czytanie nut *a vista* i kształcenie słuchu, harmonia, analiza dzieł muzycznych, a także rytmika oraz gra na fortepianie. W **module podstawowych przedmiotów zawodowych** znajdują się kursy: podstawowe nauczanie wokalne, wykonawstwo operowe i zespoły wokalne oraz chór. **Moduł rozszerzonych przedmiotów zawodowych** (do wyboru studenta) stanowią przedmioty: muzyka kameralna, arcydzieła muzyczne, współczesna muzyka chińska, wprowadzenie do światowej muzyki ludowej (podstawy etnomuzykologii). Ostatni **moduł praktyki zawodowej** stanowią zajęcia takie, jak: przygotowanie egzaminów dyplomowych lub recitali, pisanie prac dyplomowych, praktyka zawodowa (występy, udział w koncertach), szkolenie wojskowe i praktyka społeczna¹⁷.

¹⁶ 山东艺术学院本科专业人才培养状况报告 2022–2023 学年; [Shāndōng Yìshù Xuéyuàn běnkē zhuānyè réncái péiyǎng zhuàngkuàng bàogào 2022–2023 xuénián].

¹⁷ 山东艺术学院本科专业人才培养状况报告 2022–2023; [Shāndōng Yìshù Xuéyuàn běnkē zhuānyè réncái péiyǎng zhuàngkuàng bàogào 2022–2023].

SZCZEGÓŁOWY PROGRAM NAUCZANIA KLUCZOWYCH PRZEDMIOTÓW ZAWODOWYCH
NA SHANDONG UNIVERSITY OF ARTS

W poniższym podrozdziale szczegółowo omówione zostaną kursy ściśle związane z nauką śpiewu *bel canto*, wchodzące w zakres modułu podstawowych przedmiotów zawodowych: śpiew solowy oraz wykonawstwo operowe i zespoły operowe. Informacje na temat treści kursu uzyskano w drodze wywiadów internetowych z obecnymi studentami Quinghua Li oraz z niedawną absolwentką kierunku wokalnego na Uniwersytecie Sztuki w Shandong Chenyang Zhao¹⁸.

Nauka śpiewu solowego prowadzona jest w formie zajęć indywidualnych z pedagogiem śpiewu. **Studia licencjackie** trwają cztery lata, przy czym studenci pierwszego i drugiego roku otrzymują jedną 45-minutową lekcję tygodniowo, a studenci trzeciego i czwartego roku dwie 45-minutowe lekcje tygodniowo. Chociaż akademia oferuje lekcje śpiewu z akompaniamentem, jednak nie ma stałego tygodniowego harmonogramu tych zajęć – lekcje z pianistą organizowane są w zależności od potrzeb. Każda lekcja trwa 45 minut. Czteroletni tok studiów można podsumować w następujący sposób:

- **Rok pierwszy:** program nauczania koncentruje się na podstawach techniki wokalne. Ćwiczenia wokalne rozpoczynają się od prostych gam melodycznych. Repertuar obejmuje łatwe utwory w języku chińskim lub włoskim¹⁹.
- **Rok drugi:** nauka opiera się na technikach wokalnych poznanych na pierwszym roku, wprowadzane są jednocześnie bardziej wymagające ćwiczenia.
- **Rok trzeci:** dalszy ciąg treningu wokalnego w aspektach wyrównania rejestrów głosowych, stabilności głosu, techniki występów scenicznych i zróżnicowanej ekspresji. Repertuar poszerza się o bardziej wymagające arie z oper chińskich i zagranicznych oraz pieśni artystyczne niemieckie.
- **Rok czwarty:** nacisk kładziony jest na utrwalenie wszystkich umiejętności wokalnych oraz studiowanie dzieł *bel canto* różnych kompozytorów i okresów.

Na Uniwersytecie Sztuki w Shandong nie ma ujednoliconych wymagań dotyczących okresu powstania lub języka utworów wokalnych studiowanych w każdym semestrze. Dobór repertuaru leży w gestii pedagogów wokalnych. Nie ma również szczególnych wymagań dotyczących repertuaru obcojęzycznego w ramach egzaminów wokalnych w czasie 4 lat edukacji. Studenci są zobowiązani przygotować po dwa utwory na każdy z egzaminów śródsesemestralnych i końcowych,

¹⁸ 网络访谈, 山东艺术学院 2022 级在校生声乐系, 美声演唱方向, 李青华, 山东艺术学院 2019 级声乐系, 美声演唱方向, 赵辰阳; [Wǎngluò fǎngtán, Shāndōng Yìshù Xuéyuàn 2022 jí zài xiàoshēng shēngyuè xī, měishēng yǎnchàng fāngxiàng, Lǐ Qīnghuá, Shāndōng Yìshù Xuéyuàn 2019 jí shēngyuè xī, měishēng yǎnchàng fāngxiàng, Zhào Chényáng].

¹⁹ Przykładowy repertuar chiński, pieśni: *Yue Ren Ge*, *Si Xiang*, *Mei Gui San Yuan*, *Hong Dou Ci*, *WoZhuChang Jiang Tou*, *Mai Yi La BianZouQu*, *YanZi*, *WoAi Ni ZhongGuo i Sheng Si XiangYiWo Ku Lian Zhe Ni*; utwory włoskie: *Ombra mai fu* (Haendel), *Se tum'ami* (Pergolesi) oraz *Vaga luna* (Donizetti).

przy czym grupa egzaminatorów wybiera jeden utwór, który student wykonuje podczas egzaminu.

Wykonawstwo operowe i zespoły wokalne (Opera Performance and Ensemble Course) to obowiązkowy kurs dla studentów trzeciego roku studiów, odbywający się raz w tygodniu, trwający godzinę i trzydzieści minut. Kurs łączy wykłady grupowe z sesjami ćwiczeń w małych grupach. Co roku przygotowywana jest jedna opera, na przykład w roku 2024 była to *Łaskawość Tytusa* W.A. Mozarta. Na początku roku akademickiego studenci uczęszczają na zajęcia zbiorowe, podczas których prowadzący szczegółowo analizuje fabułę opery i jej stylistykę. Następnie studenci wybierają role i tworzą zestawy duetów zgodnie z rodzajem głosu, którym dysponują. Podczas cotygodniowych sesji pedagog organizuje zajęcia w poszczególnych grupach, oferując wskazówki dotyczące śpiewu, gry aktorskiej i wygłaszania tekstu. Ważnym aspektem tego kursu jest fakt, że od studentów wymaga się nie tylko opanowania duetów w wybranych przez siebie partiach, ale także poznania partii wokalnych swoich partnerów w duecie. Na zaliczenie kursu studenci wykonują jeden z duetów, wymagane jest też wykonanie z pamięci partii partnera. Pedagog może także zorganizować koncert duetów operowych, jednak udział w tym koncercie nie jest wliczany do oceny końcowej, a wydarzenie nie odbywa się corocznie.

Trzyletni program studiów magisterskich obejmuje śpiew solowy *bel canto* w formie lekcji indywidualnych. Są to zajęcia odbywające się dwa razy w tygodniu, trwają po 45 minut, bez stałej obecności pianisty akompaniatora. Treści tego kursu zawierają przede wszystkim naukę i wykonywanie dzieł z różnych epok, różnych kompozytorów i w różnych językach, co pomaga studentom poszerzać i gromadzić repertuar dzieł *bel canto*. W ciągu trzech lat studiów studenci mają obowiązek odbywania praktyki zawodowej, w ramach której zobowiązani są do uczestniczenia w co najmniej czterech koncertach specjalnych, organizowanych przez uczelnię²⁰.

PODRĘCZNIKI I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Podstawowym zbiorem nutowym do nauczania śpiewu *bel canto* na Uniwersytecie Sztuki w Shandong jest czterotomowe wydanie pod tytułem: *Materiały do nauczania muzyki wokalne dla wyższych uczelni artystycznych* pod redakcją Chen Xinga²¹. Jest to zestaw nut, na który składają się osobne tomy przezna-

²⁰ Źródło: <https://graduate.sdca.edu.cn/info/1045/1760.htm> [stan z 15.07.2024]. 全日制艺术硕士（MFA）培养计划与课程设置, 山东艺术学院研究生处, 2017; [Quánrìzhì yìshù shuòshì (MFA) péiyǎng jìhuà yǔ kèchéng shèzhì, Shāndōng Yìshù Xuéyuàn Yánjiūshēng chù, 2017].

²¹ 陈星主编, 高等艺术院校声乐教材精编美声唱法女生卷, 上海音乐出版社, 上海2018; [Chén Xīng zhǔbiān, Gāoděng yìshù xuéyuàn xiào shēngyǎng jiàocái jīngbiān měishēng chàngfǎ. Nǚshēng juǎn, Shànghǎi Yīnyuè Chūbǎnshè, Shànghǎi 2018]; Chen Xing, ed., *Higher Art College Vocal Music Textbook Compendium of Bel canto Singing. Girls' Test Papers*, Shanghai Music Publishing House, 2018.

czony dla głosów żeńskich oraz męskich. Spis treści w tych tomach szczegółowo wymienia repertuar śpiewu *bel canto* o różnym stopniu trudności – dla początkujących, średnio zaawansowanych i zaawansowanych – stanowiąc źródło informacji zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów.

Uczelnia korzysta również z podręcznika, którego współautorami są wykładowcy Uniwersytetu Sztuki w Shandong: profesor Zhu Dejiu z Wydziału Wykonawstwa Wokalnego (Vocal Performance Department) oraz profesor Jiang Xiaosu z Wydziału Wykonawstwa Fortepianowego (Piano Performance Department). Zbiór nosi nazwę: *Kolekcja oper zagranicznych*²²; zawiera nie tylko materiały nutowe – w postaci 529 arii ze 158 oper – ale także streszczenia blisko 800 oper, biografie 274 kompozytorów operowych oraz indeksy w językach obcych wraz z tłumaczeniami na język chiński.

SPOSÓB EWALUACJI EFEKTÓW NAUCZANIA

Sposób oceniania studentów śpiewu *bel canto* na studiach licencjackich obejmuje: przeprowadzane dwa razy do roku egzaminy ze śpiewu, ocenę końcową za występ operowy i udział w koncercie duetów na trzecim roku, ocenę ze śpiewu na czwartym roku, a także ocenę za pisemną pracę dyplomową. Ze wszystkich egzaminów w trakcie trwania studiów licencjackich wyłania się ocenę końcową, podsumowującą studia I stopnia. Wykonanie recitalu dyplomowego nie jest wymagane, natomiast repertuar egzaminu na roku czwartym stanowią dwa wybrane utwory *bel canto*.

Na studiach magisterskich oceniane są egzaminy ze śpiewu w każdym semestrze roku pierwszego oraz drugiego. W czwartym semestrze przyznawana jest dodatkowo ocena końcowa, podsumowująca wyniki ze wszystkich przedmiotów objętych programem nauczania. Na trzecim roku studenci przygotowują dwa recitale dyplomowe, każdy trwający 50 minut, oraz pracę pisemną.

檀香刑, *SANDALWOOD PUNISHMENT*, REPREZENTATYWNE DZIEŁO OPEROWE UNIwersytetu Sztuki w SHANDONG

Opera *Sandalwood Punishment* najpełniej odzwierciedla główny cel, jaki przyświeca edukacji na Uniwersytecie Sztuki w Shandong, a jest nim integracja śpiewu *bel canto* z tradycyjną chińską sztuką ludową i dziedziczeniem regionalnego dorobku kulturowego. Opera jest adaptacją powieści o tym samym tytule autorstwa chińskiego pisarza, laureata Nagrody Nobla, Mo Yana. Powieść ta została napisana w stylu tradycyjnej opery Maoqiang²³. O kształcie artysty-

²² 外国歌剧荟萃, 朱德九, 蒋晓苏编辑, 山东文艺出版社, 山东 2003; [Wàiguó gējù huìcuì, Zhū Déjiǔ, Jiǎng Xiǎosū biānjí, Shāndōng Wényì Chūbǎnshè, Shāndōng 2003].

²³ Opis tej specyficznej formy teatralno-muzycznej odnajdujemy w pracy doktorskiej Li Chen'a z roku 2023, napisanej na Uniwersytecie w Durham (Wielka Brytania), Zob. Li Chen, *Safeguarding Chinese Traditional Local Opera as Intangible Cultural Heritage: A Study of*

cznym powieści Mo Yana traktuje artykuł naukowy He Chengzhou *Theater-fiction and hallucinatory realism in Mo Yan's The Sandalwood Death*²⁴. Współautorami adaptacji powieści dla potrzeb libretta operowego są: Mo Yan i profesor Li Yuntao z Uniwersytetu Sztuki w Shandong, natomiast twórcą muzyki jest profesor Li Yuntao. *Sandalwood Punishment* to oryginalne dzieło bogate w tradycyjne elementy kulturowe prowincji Shandong. Oprócz wykorzystania zachodniej formy opery do przedstawienia historycznej narracji o miłości, nienawiści, życiu, śmierci oraz walce o wolność narodu, opera zawiera nawiązania do wspomnianej już lokalnej tradycyjnej opery Maoqiang oraz do formy śpiewu narracyjnego Shandong Qinshu²⁵. Ta forma występów wokalnych, istniejąca od ponad 250 lat, kładzie główny nacisk na śpiew w formie dialogu.

Opera składająca się z czterech aktów rozgrywa się na tle niemieckiej inwazji kolonialnej na półwysep Shandong w 1900 roku i opowiada historię Sun Binga, artysty ludowego przewodzącego antykolonialnemu ruchowi oporu. Premiera opery odbyła się 23 czerwca 2017 roku w Teatrze Wielkim w Shandong, a główne role wykonali profesorowie Uniwersytetu Artystycznego w Shandong, w tym znani chińscy śpiewacy Song Yuanming i Han Peng z Opery w Szanghaju. Wszyscy członkowie chóru byli studentami pierwszego i drugiego stopnia Wydziału Wokalnego, a produkcją kierował wybitny chiński reżyser Chen Wei. Orkiestrą Symfoniczną Qingdao dyrygował Zhang Guoyong, dziekan Wydziału Dyrygentury Konserwatorium Muzycznego w Szanghaju. W latach 2017–2018 *Sandalwood Punishment* wystawiono 18 razy, a w roku 2018 występ odbył się w National Center for the Performing Arts w Pekinie²⁶.

PEDAGODZY WYDZIAŁU WOKALNEGO NA UNIWERSYTECIE SZTUKI W SHANDONG

Na Wydziale Wokalnym zatrudnionych jest 17 nauczycieli specjalizujących się w nauczaniu śpiewu *bel canto*²⁷. Wielu z nich to wybitni śpiewacy i doświadczeni pedagodzy. Do grona tego należą m.in. Li Ao oraz Wang Ge Qun.

Maoqiang Opera in Shandong, China, Durham theses, Durham University 2023, praca doktorska, źródło: <http://etheses.dur.ac.uk/14942/> [stan z 19.11.2024]; Zob. An Baijie, artykuł z 17.06.2024, źródło: http://shandong.chinadaily.com.cn/2024-06/17/c_996853.htm [stan z 10.12.2024].

²⁴ Chengzhou He, *Theater-fiction and hallucinatory realism in Mo Yan's The Sandalwood Death*, „Orbis Litterarum” 2021, vol. 76, issue 4, published by John Wiley & Sons Ltd, United States (A&HCI).

²⁵ Źródło: http://www.chinadaily.com.cn/m/shandong/shandongculture/2015-09/01/content_21772445.htm [stan z 15.07.2024].

²⁶ 记者逢春阶报道, 大众日报济南 Jínán, 2018: [Jìzhě Páng Chūnjiē bàodào, Dàzhòng Ribào], źródło: <https://xcb.sdca.edu.cn/info/1016/16662.htm> [stan z 15.07.2024].

²⁷ Źródło: <https://yyxy.sdca.edu.cn/szdw/szdw/slx.htm> [stan z 15.07.2024]; 山东艺术学院官方网站, 音乐学院, 声乐系师资队伍 2024; [Shāndōng Yìshù Xuéyuàn Guānfāng wǎngzhàn, Yīnyuè xuéyuàn, Shēngyùè xì shīzīduì 2024].

Li Ao, baryton, ur. 1988 w Dezhou (Shandong). Jest członkiem prestiżowego Merola Opera Program oraz Adler Fellow w San Francisco Opera. Li Ao występował w renomowanych operach, takich jak: San Francisco Opera, Metropolitan Opera w Nowym Jorku, Lyric Opera of Chicago, Seattle Opera, Utah Opera, North Carolina Opera, Belgijska Opera Narodowa, Narodowe Centrum Sztuk Scenicznych w Chinach, Opera Maryjska w Sankt Petersburgu, Koreański Teatr Narodowy i Opera Kaohsiung w Tajpej. Li Ao jest zdobywcą nagród w konkursach wokalnych, m.in.: brązowego medalu na 8. Ogólnokrajowym Konkursie Wokalnym Ministerstwa Kultury Chin (Wenhua Award) w 2008 roku, pierwszego miejsca w kategorii męskiej na Światowym Konkursie Operowym Domingo Operalia w 2013 roku, Met Opera National Council Auditions w 2014 roku, II nagrody na Międzynarodowym Konkursie Operowym Shizuoka w Japonii w 2017 roku oraz III nagrody na Międzynarodowym Konkursie Wokalnym im. Królowej Elżbiety w Belgii w 2018 roku. 25 października 2019 roku zdobył mistrzostwo w kategorii *bel canto* na 12. edycji China Music Golden Bell Award.

Wang Ge Qun, tenor, urodził się w 1971 roku w Tai'an (Shandong). W 1994 roku uzyskał tytuł licencjata na Uniwersytecie Sztuki w Shandong i kontynuował studia w Madame Zhou's Opera Center w Konserwatorium w Szanghaju. Był stypendystą Merola Fellow w San Francisco Opera Center w latach 1995–1996. Następnie studiował w Curtis Institute of Music w Filadelfii, gdzie w 1999 uzyskał tytuł magistra muzyki. Ge Qun ukończył też studia podyplomowe w Konserwatorium Muzycznym w San Francisco w 2001 roku. W Carnegie Hall zadebiutował na zaproszenie chińskiego pianisty Langa Langa w 2009 roku. Odybył także staż artystyczny w Konserwatorium Muzycznym w Perugii we Włoszech w 2014 roku. W 2011 roku wykładał w ramach Międzynarodowego Programu Operowego w Shanghai Conservatory of Music Opera Center. Profesor Ge Qun Wang zaśpiewał główne partie w przedstawieniach Los Angeles Opera i Philadelphia Opera Company. Wang Ge Qun został ponadto zaproszony przez chińskiego kompozytora Jin Xiang do wykonania głównej roli tenorowej w operach *The Savage Land* i *The Overlord of Western Chu* w Lincoln Center w Nowym Jorku.

Podsumowanie

Od początku XX wieku, kiedy śpiew *bel canto* został wprowadzony do Chin, edukacja w tym zakresie ewoluowała w kierunku w pełni usystematyzowanej dyscypliny. Obecnie widoczne jest to szczególnie w programach nauczania 11 chińskich konserwatoriów muzycznych. Początkowo podstawowym celem nauczania w tych uczelniach było osiągnięcie perfekcji technicznej, stopniowo jednak włączano idee pedagogiczne, które kładą nacisk na praktykę wykonawczą na równi z treningiem techniki wokalne. Bardzo ogólna analiza edukacji *bel*

canto, którą oferują chińskie uczelnie, prowadzi do następującej konstatacji: edukacja w zakresie śpiewu *bel canto* w różnych instytucjach szkolnictwa wyższego w Chinach charakteryzuje się odrębnymi cechami. Uogólniając, można przypisać je do dwóch grup uczelni. Pierwszą stanowią szkoły o wyraźnym charakterze profesjonalnym – konserwatoria i uniwersytety artystyczne. Realizują one w swoim programie nauczania wiele przedmiotów praktycznych, które mają przygotować studentów do wykonywania w przyszłości zawodu śpiewaka solisty. Reprezentowany przez Szanghajskie Konserwatorium Muzyczne program nauki śpiewu *bel canto* kładzie nacisk na umiędzynarodowienie i profesjonalizację kształcenia, mając na celu kultywowanie zdolności wykonawczych uczniów oraz stworzenie dla nich globalnych perspektyw. Z kolei wyspecjalizowane uczelnie artystyczne, takie jak Shandong University of Arts, skupiają się na integracji śpiewu *bel canto* z tradycyjną chińską sztuką ludową. Przykładem takiej integracji jest chińska opera 檀香刑, *Sandalwood Punishment*, która odzwierciedla cechy specyficzne dla kultury muzycznej prowincji Shandong.

Drugą grupę, znacznie liczniejszą niż pierwsza, stanowią uniwersytety ogólne oraz normalne. Analizując program studiów wokalnych w Nanjing Normal University, zauważamy wyraźną linię przewodnią w obszarze celów kształcenia. Struktura programu nauczania w tych placówkach obejmuje m.in. unikalne kursy metodologii nauczania i psychologii. Uczelnie tego typu w podstawie programowej kładą nacisk na wszechstronny rozwój studentów, dając im kompetencje pozwalające w przyszłości na podjęcie pracy w zawodzie nauczycielskim i jednocześnie oferując przygotowanie muzyczne – umiejętności w zakresie wykonawstwa wokalnego.

Świadczona w Chinach edukacja *bel canto* w dalszym ciągu rozwija swoje unikalne cechy, integrując wzorce *bel canto* z chińskim śpiewem ludowym. W kształceniu adeptów wokalistyki coraz częściej wykorzystuje się nie tylko zbiory nutowe dzieł zachodnich w tłumaczeniach na język chiński, które zostały wymienione w niniejszym artykule, ale także utwory nowe, stanowiące opracowania tradycyjnej muzyki chińskiej za pomocą języka muzycznego wykształconego w muzyce Zachodu. Jako przykład tego typu utworów można wskazać: 玛依拉变奏曲, *Mayra Variations*, pieśń artystyczną skomponowaną przez Hu Tingjianga, opartą na ludowej pieśni kazachskiej. Analizę melodyki, rytmiki oraz sposobu adaptacji ludowego oryginału do klasycznej formy muzyki zachodniej odnajdujemy w dysertacji doktorskiej śpiewaczki chińskiej Yinghua Yang²⁸. Innym przykładem jest pieśń 在银色的月光下, *Under the Silver Moon*, Wang Luobina, która stanowi adaptację rosyjskiej pieśni ludowej i równocześnie

---

²⁸ J. Yang, *Zastosowanie i rozwój śpiewu koloraturowego w chińskich kompozycjach wokalnych na głos sopranowy w kontekście adaptacji dorobku sztuki wokalne bel canto*, wydruk komputerowy pracy doktorskiej, promotor prof. Katarzyna Suska-Zagórska, Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, Kraków 2022.

reprezentuje styl ludowej muzyki prowincji Xinjiang. Ponadto powstały pieśni artystyczne, które łączą śpiew *bel canto* ze starożytną poezją chińską, takie jak: 我住长江头, *My Sentiment to the Yangtze River*, Liao Shangguo, 红豆词, *Song of the Red Bean*, Liu Xueana, 虞美人-春花秋月何时了, *The Beautiful Lady*, Wang Longa.

Rozwój szkolnictwa wokalnego w pośredni sposób wpływa na powstawanie i propagowanie nowych dzieł operowych, które inspirowane są klasyczną chińską poezją, zaadaptowaną do europejskiej formy operowej. Do tej grupy należą opery: 楚霸王, *The King of Chu*, kompozytora Jin Xiang, 张骞, *Zhang Qian*, skomponowana przez Zhang Yulonga, 伤逝, *Regret for the Past*, Shi Guangnana, 苍原, *Zan Yuen*, której autorami są Xu Zhanhai i Liu Hui, oraz 白毛女, *The White-Haired Girl*, dzieło kompozytorki Yan Jinxuan²⁹, jak również najnowsze dzieło angielskojęzyczne 红楼梦, *Dream of the Red Chamber*, Brighta Shenga³⁰.

Rozwój i cechy współczesnej narodowej opery chińskiej opisuje w sposób wszechstronny i szczegółowy najnowsza publikacja (z 2021 roku): Xiaomei Chen, Tarryn Li-Min Chun and Siyuan Liu, *Performance Practice and Debate in the Mao Era, Rethinking Chinese Socialist Theaters of Reform*³¹.

Szkolnictwo wokalne w zakresie *bel canto* w Chinach, pomimo znaczącego rozwoju, stoi przed licznymi wyzwaniami. Problemy wynikają przede wszystkim z niekompletności systemu nauczania, a więc mankamentów w zakresie programowym. Programy nauczania są często nadmiernie nastawione na kształcenie techniki wokalne, zaniedbując rozwijanie percepcji i ekspresji muzycznej studentów. Odczuwalny jest brak wykwalifikowanych nauczycieli, dysponujących kompetencjami w zakresie nauczania teorii i praktyki sztuki *bel canto* na wysokim poziomie. Brakuje również odpowiednio wysokiej jakości materiałów dydaktycznych.

Kolejnym problemem jest brak możliwości praktyki scenicznej i skupianie się na teorii oraz treningu technicznym, przy zbyt małej liczbie zajęć praktycznych. Wpływa to niekorzystnie na rozwój studentów, którzy szybko tracą entuzjazm dla sztuki wokalne. Zagwarantowanie w programie nauczania większej liczby zajęć scenicznych mogłoby z pewnością pozytywnie wpłynąć na atrakcyjność studiów w zakresie śpiewu *bel canto*, a tym samym powiększyć liczbę studentów wybierających ten kierunek.

²⁹ Rong Jiang, *Delineating Modern Chinese Opera Through White-Haired Girl*, „International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development” 2024, vol. 13, no. 1, <http://dx.doi.org/10.6007/IJARPED/v13-i1/20789>.

³⁰ Xirui Huang, *The Musical Style and the Cultural Connotation of Bright Sheng's Opera Dream of the Red Chamber*, University of Nevada, Las Vegas Pro Quest Dissertations & Theses, 2020.

³¹ Xiaomei Chen, Tarryn Li-Min Chun, Siyuan Liu, *Rethinking Chinese Socialist Theaters of Reform. Performance Practice and Debate in the Mao Era*, University of Michigan Press, United States, 2021.

W ramach oceny szkolnictwa w dziedzinie śpiewu *bel canto* należy także uwzględnić ograniczenia wynikające z różnic kulturowych i odrębnych przyzwyczajeń estetycznych pomiędzy Chińczykami a społecznościami Zachodu. Wskutek tych rozbieżności publiczność zainteresowana sztuką *bel canto* w Chinach nie jest zbyt liczna. Kierunek studiów śpiew *bel canto* jest więc stosunkowo elitarny i ciągle jeszcze słabo rozwinięty. Jeśli dodamy do tego ograniczenia w sferze rozpowszechniania sztuki wokalne „na żywo” i ogólną dominację muzyki popularnej w środkach masowego przekazu, stosunkowo łatwo możemy wytłumaczyć, dlaczego występy sceniczne oraz wydawnictwa płytowe ulegają marginalizacji. Ponadto w Chinach nie ma zbyt wielu ofert pracy w zawodzie solisty śpiewaka wyspecjalizowanego w śpiewie *bel canto*. Konieczne są zatem dalsze wysiłki w celu propagowania zachodniej sztuki wokalne oraz rozszerzania perspektyw międzynarodowej wymiany naukowej i artystycznej w tej dziedzinie. W tak zarysowanych okolicznościach chińska edukacja śpiewu *bel canto*, utrzymując zgodność z międzynarodowymi standardami, a jednocześnie skupiając się na rozwoju lokalnym, niewątpliwie miałyby szansę lepiej zaprezentować swoją oryginalną charakterystykę na scenie globalnej.

Bibliografia

Dokumenty

- 上海音乐学院附属中等音乐学校 2024 年学校招生文件, 上海 2024; [Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn fùshǔ zhōngděng yīnyuè xuéxiào 2024 nián xuéxiào zhāoshēng wénjiàn, Shànghǎi 2024].
- 上海音乐学院本科教学手册, 2015 版本科生培养计划, 上海音乐学院官方网站 2024; [Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn běnkē jiàoxué shǒucè, 2015 bǎn běnkēshēng péiyǎng jìhuà, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn guānfāng wǎngzhàn 2024].
- 音乐学 2023 版, 人才培养方案, 南京师范大学教务处, 2024; [yīnyuèxué 2023bǎn, réncái péiyǎng fāng'àn, Nánjīng Shīfàn Dàxué Jiàowù Chù, 2024].
- 山东艺术学院本科专业人才培养状况报告 2022-2023; [Shāndōng Yìshù Xuéyuàn běnkē zhuānyè réncái péiyǎng zhuàngkuàng bàogào 2022-2023].
- 全日制艺术硕士 (MFA) 培养计划与课程设置, 山东艺术学院研究生处, 2017; [Quánrìzhì yìshù shuòshì (MFA) péiyǎng jìhuà yǔ kèchéng shèzhì, Shāndōng Yìshù Xuéyuàn Yánjiūshēng Chù, 2017].

Opracowania

- 丁善德, 上海音乐学院简史, 上海音乐学院出版, 上海 1987; [Dīng Shàndé, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn jiǎnshǐ, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎn, Shànghǎi 1987].

- 黄自, 中学规程, 孙继南编 “中国近代音乐教育史纪年”, 上海音乐学院出版社, 上海 2012; [Huáng Zì, Zhōngxué guīchéng, Sūn Jìnán biān “Zhōngguó jìndài yīnyuè jiàoyù shǐjì nián”, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎnshè, Shànghǎi 2012].
- 余丹红, 音乐教育年鉴, 上海音乐学院出版社, 上海 2017; [Yú Dānhóng, Yīnyuè jiàoyù niánjiàn, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn Chūbǎnshè, Shànghǎi 2017].
- 李炜, 美声唱法在当代中国发展概论, 中国纺织出版社, 北京 2019; [Lǐ Wěi, Měishēng chàngfǎ zài dāngdài Zhōngguó fāzhǎn gàilùn, Zhōngguó Fǎngzhī Chūbǎnshè, Běijīng 2019].

Czasopisma

- Dymon Miorław, Zi Ye, *Edukacja muzyczna na etapie wyższego szkolnictwa w Polsce i Chinach – propozycja badań komparatystycznych*, „Edukacja – Technika – Informatyka” 2019, nr 29(3), s. 74–79, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, DOI: [https://doi.org/10.15584/eti.2019.3.10].
- Chengzhou He, *Theater-fiction and hallucinatory realism in Mo Yan’s The Sandalwood Death*, „Orbis Litterarum” 2021, vol. 76, issue 4, published by John Wiley & Sons Ltd., United States.

Dysertacje doktorskie

- Li Chen, *Safeguarding Chinese Traditional Local Opera as Intangible Cultural Heritage: A Study of Maoqiang Opera in Shandong, China*, Durham theses, Durham University 2023, praca doktorska, źródło: <http://etheses.dur.ac.uk/14942/> [stan z 19.11.2024].
- Xirui Huang, *The Musical Style and the Cultural Connotation of Bright Sheng’s Opera Dream of the Red Chamber*, University of Nevada, Las Vegas Pro Quest Dissertations & Theses, 2020.
- Yang Jinhua, *Zastosowanie i rozwój śpiewu koloraturowego w chińskich kompozycjach wokalnych na głos sopranowy w kontekście adaptacji dorobku sztuki wokalne bel canto*, praca doktorska, wydruk komputerowy, promotor prof. Katarzyna Suska-Zagórska, Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, Kraków 2022.

Źródła internetowe

- https://en.ccom.edu.cn/About_Us/Organization/Departments/Voice_and_Opera/Introduction.htm, [stan z 15.07.2024].
- <https://en.ccmusic.edu.cn/ABOUTUS/INTRODUCTION/index.htm>, [stan z 15.07.2024].

Chińskie źródła internetowe

中国高等教育学生信息网，中国 2024; [Zhōngguó gāoděng jiàoyù xuéshēng xīnxi wǎng, Zhōngguó 2024]; źródło: <https://gaokao.chsi.com.cn/sch/search>. [stan z 15.07.2024].

中国高等教育，双一流名单公布，中国学术期刊电子出版社 北京 2017, p. 44; [Zhōngguó gāoděng jiàoyù, shuāng yīliú míngdān gōngbù, Zhōngguó Xuéshù qīkān diànzǐ Chūbǎnshè, Běijīng 2017, p. 44]; źródło: <http://www.cnki.net> [stan z 15.07.2024].

中国高等教育学生信息网 2024; [Zhōngguó gāoděng jiàoyù xuéshēng xīnxi wǎng 2024]; źródło: <https://gaokao.chsi.com.cn/zyk/zybk/ksyxPage?specId=73383627> [stan z 15.07.2024].

山东艺术学院官方网站，音乐学院，声乐系师资队 2024; [Shāndōng Yìshù Xuéyuàn Guānfāng wǎngzhàn, Yīnyuè Xuéyuàn, Shēngyuè xì shīzīduì 2024]; źródło: <https://yyxy.sdca.edu.cn/szdw/szdw/slx.htm> [stan z 15.07.2025].

Wywiady

张子靖，李泽正，上海音乐学院声乐歌剧，网络访谈 2024; [Zhāng Zìjìng, Lǐ Zézhèng, Shànghǎi Yīnyuè Xuéyuàn shēngyuègējù, wǎngluò fǎngtán, 2024].

网络访谈，山东艺术学院 2022 级在校生声乐系，美声演唱方向，李青华，山东艺术学院 2019 级声乐系，美声演唱方向，赵辰阳; [Wǎngluò fǎngtán, Shāndōng Yìshù Xuéyuàn 2022 jí zài xiàoshēng shēngyuèxì, měishēng yǎnchàng fāngxiàng, Lǐ Qīnghuá, Shāndōng Yìshù Xuéyuàn 2019 jí Shēngyuè xì, měishēng yǎnchàng fāngxiàng, Zhào Chényáng]; źródło: <https://graduate.sdca.edu.cn/info/1045/1760.htm> [stan z 15.07.2024].

The Structure of Education in European *Bel Canto* Vocal Art in Contemporary China

Abstract

The beginnings of teaching Western *bel canto* vocal style in China date back to the 1930s. Over the course of nearly a century, *bel canto* has become deeply entrenched in the musical culture of the country. *Bel canto* singing is not the dominant trend in Chinese vocal education, however, as the Chinese take painstaking care to cultivate traditional singing forms, which are marked by the extraordinary diversity and character of the country's numerous ethnic groups. In spite of the challenges involved in adopting and understanding Western musical styles, *bel canto* instruction has seen dynamic development in China, indicating a fascination with both its techniques and aesthetics. An ever-increasing number of highly trained Chinese singers appear on the stages all over the world. It is common for these artists to refine their skills by studying in Europe and the United States, and the most outstanding of them often return to China in order to pass their knowledge and experience on to next generations.

The present article attempts to provide a synthetic description of the structure of vocal education in China, which is widely associated with a “Western” singing technique and the operatic repertoire collectively referred to as *bel canto*. The article outlines the characteristics of education at selected Chinese institutions with regard to aspects such as the methods and curriculum of teaching *bel canto* singing, the number of instructional hours, the main teaching objectives and the principles for verifying students’ results. In addition, it contains information on the sheet music collections and textbooks used in vocal training, as well as notable singing instructors.

Keywords: vocal training, vocal studies, Chinese universities, *bel canto*, curricula.